

Gönderen Kadir Hatipoglu - Haziran 23 2016 19:42:35

Değerli müminler, Bugünkün sohbetimizde zekâtan söz etmek istiyorum. Zekât, İslâm'ın beş temel ibadetinden biridir. Zekât, hicretin ikinci yılında farz olmuş, malî bir ibadettir. Farziyeti, kitap, sünnet ve icma' ile sabittir. Kur'an-ı Kerim'in pek çok yerinde zekât, namaz ile birlikte anılmış, Mesela:

أقفموا
الصلاة وآتوا
الزكاة "Namazı kılınız, zekâtı veriniz" Bakara,
2/43 وَأَقِيمُوا
الصَّلَاةَ
وَآتُوا
الزَّكَاةَ
وَأَقْرِضُو
75; اللَّهَ
قَرْضًا
حَسَنًا
وَمَا
تُقَدِّمُوا
لِأَنفُسِكُ
05; مِّنْ خَيْرٍ
تَجِدُوهُ
عِندَ
اللَّهِ هُوَ
خَيْرًا
وَأَعْظَمَ
أَجْرًا
وَاسْتَغْفِ
85;ُوا اللَّهَ
إِنَّ
اللَّهَ
غَفُورٌ
رَّحِيمٌ Namazı kılın, zekâtı
verin, Allah'a gönöl hoşluğuyla ödönç verin. Kendiniz için
önden (dönyada iken) ne iyilik hazırlarsanız Allah katında onu bulursunuz; hem de
daha östön ve mökâfatça daha böyök olmak
özere. Allah'tan mağfired dileyin, şöphesiz Allah çok bağışlayıcı, çok
esirgeyicidir.[\[1\]](#) buyrulmuştur. İslâm'ın beş temel ibadet özerine kurulduğunu
söyleyen Peygamberimiz, zekâtın, bu temel ibadetlerin
öçöncösö olduğunu bildirmiştir. بني
الإسلام علي
خمس شهادة أن
لا آله الا
الله وأن
محمدا رسول
الله وإقام

الصلاة و
إيتاء الزكاة
و الحج و صوم
رمضان “İslâm beş esas üzerine
kurulmuştur. Allâh’tan başka ilah bulunmadığına, Muhammed’ın
Allâh’ın Resulü olduğuna şahadet etmek, namaz kılmak, zekat vermek,
haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak” buyurmuştur. [\[2\]](#) İbn Abbas (r.a.) tan rivayete
göre, şöyle demiştir: Peygamberimiz Muaz İbn Cebel'i Yemen'e vali ve hâkim
olarak gönderirken ona şu talimatı vermiştir: “Ey Muaz, Yemen halkını, önce
Allah'tan başka bir tanrı olmadığına, benim de Allah'ın elçisi olduğumu bilmeye ve
tanımaya davet et. Eğer bunu kabul ederlerse, bu defa onlara gece ve gündüz
kendilerine beş vakit namazın farz kılındığını öğret. Eğer bunu kabul ederlerse, bu defa
onlara, Allah'ın kendilerine mallarından zekâtı farz kıldığını haber ver. Bu zekât,
zenginlerinden alınır ve yoksullarına verilir.” Buhari, Zekât, 1; Müslim, İman, 7.
“Zekât”ın sözük anlamı; artma, çoğalma ve temizliktir.
Dindeki anlamı ise, müslüman zenginlerin seneden seneye mallarının bir
bölümünü yoksullara vermeleridir. Zekât, kişinin isteğine bırakılmış
bir yardım değil, yoksulun, zenginin zimmetindeki hakkı ve zenginin yerine getirmek
mecburiyetinde olduğu bir görevdir. Zekat, fakirin hakkı. Allah malımızın % 2.5 unu fakirlere
ayırmiş. Vakti geldikten sonra artık zekat olarak tahakkuk eden miktar bizim değil. Vermeyenler,
zaten fakir olan kimselerin haksız yere malını yemekte hatta gasbetmektedirler. Kur'an-ı Kerim'de
şöyle buyurulmuştur: وَفِي
أَمْوَالِهِ
05;ْحَقٌّ
لِّلسَّائِل
16;
وَالْمَحْرُ
08;مِ “Onların (zenginlerin) mallarında muhtaç ve yoksullar
için bir hak vardır.” Zâriyât, 19 Ayeti Kerime'de sözü edilen
hak, zekât hakkıdır. Kur'ân’da zekatın fakir ve muhtaçların bir hakkı
olarak belirtilmesinin sonuçlarından biri de, zekat alanın rencide edilmesini, verenin de
bundan dolayı övünme ve başa kakmasını engellemektir. Esasen Kur'ân, başa
kakmanın yapılan hayrın boşa gitmesine sebep olacağını haber vermektedir.
Kur'’an’da قَوْلٌ
مَّعْرُوفٌ
وَمَغْفِرَة
12; خَيْرٌ مِّن
صَدَقَةٍ
يَتْبَعُهَآ
أَذًى
وَاللّهُ
غَنِيٌّ
حَلِيمٌ يَا
أَيُّهَا
الَّذِينَ
آمَنُواْ لاَ
تُبْطِلُواْ
صَدَقَاتِكُ

05; بِالْمَنِّ
وَالأذَى
كَالَّذِي
يُنفِقُ
مَالَهُ
رِئَاء
النَّاسِ
وَلاَ
يُؤْمِنُ
بِاللّهِ
وَالْيَوْمِ
الآخِرِ
فَمَثَلُهُ
كَمَثَلِ
صَفْوَانٍ
عَلَيْهِ
تُرَابٌ
فَأَصَابَهُ
وَابِلٌ
فَتَرَكَهُ
صَلْدًا لاَّ
يَقْدِرُونَ
عَلَى شَيْءٍ
مِّمَّا
كَسَبُواْ
وَاللّهُ لاَ
يَهْدِي
الْقَوْمَ
الْكَافِرِي
06;َ Güz el bir söz (söylemek) ve affetmek, peşinden eziyet gelen
sada kadan iyidir. Allâh, zengindir, halimdir. Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret
gününe inanmadığı halde malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa
kakmak ve incitmek suretiyle, yaptığınız hayırlarınızı boşa çıkarmayın. Böylesinin
durumu, üzerinde biraz toprak bulunan düz kayaya benzer ki, sağanak bir yağmur
isabet etmiş de onu çıplak pürüzsüz kaya haline getirivermiştir. Bunlar
kazandıklarından hiçbir şeye sahip olamazlar. Allah, kâfirleri doğru yola iletmez.
(Bakara, 2/263-64) denilmiştir. Ayetten anlaşıldığına göre, zengin verirken
gönülsüz davranmayacak, başa kakmayacak, aynı şekilde fakir de alırken
ezilmeyecek, mahcubiyet duyması gerekmeyecek. Çünkü biri borcunu
ödüyor, diğeri hakkını alıyor, başa kakma ve mahcubiyet için hiçbir
neden kalmıyor. Bu düzenleme bir anlamda toplumsal gerilim sigortası görevi
görüyor. Zekât Kimlere Farzdır. Bir kimsenin zekât vermekle
yükümlü olabilmesi için kendisinde ve sahip olduğu malda bir takım
şartların bulunması gerekir. A. Zekât vermekle yükümlü olan kimsede
bulunması gereken şartlar şunlardır: 1. Müslüman olmak, 2. Erginlik çağına
gelmiş bulunmak, 3. Akıllı olmak, 4. Hür olmak, 5. Borcu haricinde nisap miktarı mala sahip
olmak, B. Malda bulunması gereken şartlar da şunlardır: 1. Malın nisap miktarı olması, 2. Malın,
gerçekten veya hükmen artıcı olması, 3. Nisap miktarı malın üzerinden bir

veccedil; yıl geçmiş bulunması. Nisap, dinin koyduğu bir
ölç üdür. Nisap Miktarı 80,18 gram altın veya karşılığıdır. Koyun ve
keçinin nisabı, 40 koyun veya keçi; sığırın nisabı, 30 sığırdır. Borcundan ve temel
ihtiyaçlarından başka bu kadar malı veya parası olan kimse dinen zengin sayılır ve bunların
üzerinden bir yıl geçince zekât vermekle yükümlü olur. Temel
ihtiyaçlar, bir insanın ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin
muhtaç olduğu temel ihtiyaç maddeleridir. Ev, lüzumlu ev ve giyim eşyası,
binek aracı, san'atârların san'atlarını yapacakları aletler ve bir yıllık nafaka temel
ihtiyaçlardır. Ticaret için olmayan ev, dükkan gibi gayr-ı menkullerden de
zekât lazım gelmez. Ancak bunların kira ve gelirleri olarak elde edilen paralar nisabın
hesaplanmasında dikkate alınır. Ticaret malları da zekâta tabi mallardandır. Hangi cinsten
olursa olsun, ticaret mallarının değeri altın nisabına ulaşırsa zekâtının verilmesi gerekir. Elde
bulunan paraların değeri altın nisabına ulaştığı takdirde zekâta tabi olur. Mevcut para tek
başına nisap miktarını bulmazsa, varsa altın ve ticaret malları ile birleştirilir ve hepsinin toplamı
nisap miktarını bulursa, zekâtları verilir. Bu ihtiyaçları karşılamak için ayrılan
para da, temel ihtiyaç kapsamında değerlendirildiğinden, bu paralar zekata tabi değildir.
Ancak barınma, işyeri ve ulaşım gibi temel ihtiyaçları karşılamak için gerek duyulan
menkul veya gayrimenkulların mülikiyetine sahip olmak zorunlu değildir.
Çünkü bu ihtiyaçlar, kira, iare veya başka bir yolla da karşılanabilir. Bu
nedenle ev, araba, dükkan gibi menkul veya gayri menkulleri satın almak üzere
biriktirilen paranın, bu şeyleri almak için kanalize edilmediği sürece zekatının
verilmesi gerekir; buna karşılık sözlü yada yazılı taahhüde girilmiş ve başka bir
şekilde bu ihtiyaçlar için kanalize edilmiş ise zekattan muaftır. Kişinin normal
bir şekilde yaşaması için zarûrî olan temel ihtiyaçları karşılayacak kadar
mal, refah ve zenginlik meydana getirmez. Bu nedenle zekata tabi değildir. Nitekim Yüce
Allâh, ويسألونك
ماذا ينفقون
قل العفو كذلك
يبين الله لكم
الآيات لعلكم
تتفكرون “Neyi infak edeceklerini sana
soruyorlar, de ki, fazlayı, artanı...” buyurmaktadır (Bakara 2/219). Zekâtın verileceği
yerlerle ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor: “Zekatlar, Allah'tan bir farz
olarak yoksullara, düşünilere (zekât toplayan) memurlara, gönülleri
(İslâm'a) ısındırılacak olanlara, (esirlik ve kölelikten kurtulmak isteyen) esir ve
kölelere, (borcuna karşılık malı olmayan) borçlulara, Allah yolunda olanlara,
(harçıksız kalmış) yolcuya, mahsustur.” Tevbe, 60. Ayrıca zekat ve fitır sadakasının
sahih olmasının şartlarından birisi de temliktir. Temlik bir kimseye mal değeri olan bir şeyi, kayıtsız
şartsız onun malı olmak üzere vermek, yani o kimseyi, o şeye malik kılmak demektir.
Okul, hastane, cami ve benzeri şeylerde böyle bir durum yoktur. Bu itibarla buralara zekat
vermek geçerli değildir. Zekatı verirken akraba ve yakınardan başlamak bunlardan fakir
yoksa uzağa doğru gitmek daha uygundur. Peygamberimiz şöyle buyuruyor:
“Yoksula bir şey vermek sadakadır. Akrabadan olan yoksula sadaka vermenin ise iki ecri
vardır birisi sadaka ecri, diğeri de akrabaları görüp gözetme sevabıdır.”
Tirmizî, Zekât, 26. Zekât verilmeyen kimseler şunlardır: – Anne- baba,
büyük anne ve büyük baba, – Çocuklar ve torunlar,
– Kari-koca birbirine, – Zenginlere, – Müslüman olmayanlara.
Müslüman olmayanlara sadaka verilirse de, zekât ancak müslüman

olan yoksullara verilir. Zekatı yoksula veya vekiline verirken veya da yoksula verilmek üzere ayırırken bunun zekatı olduğuna niyet edilmesi gerekir. Zekat, bir ibadettir. İbadetlerde ise niyet gereklidir. Niyet kalp ile yapılır, dil ile söylenmesi gerekmez. Zekatı vermekle yükümlü olan kimse zekatı bizzat kendisi vereceği gibi bir başkasını vekil ederek de verebilir. Her iki durumda da zekatı verecek kişinin niyet etmesi gerekir. Malın zekatı, kendi cinsinden verilebileceği gibi, bedeli olan başka maddelerden de verilebilir. Buna göre para veya altının zekatını vermek isteyen kimse, zekatını altın veya para olarak verebildiği gibi buğday, un, şeker ve elbise gibi yiyecek ve giyecek maddeleri olarak da verebilir. Fakat fakirin yararına olanı tercih etmek daha uygundur. Oruç ve hac ibadetlerinde olduğu gibi zekatı konusunda da kameri hesabı uygulanır. Zekatın farz olması için nisap miktarı malın üzerinden bir kameri yılın geçmesi gerekir. Buna rağmen mal sahibi dilerse vakti gelmeden önce de zekatı verebilir. Zekatı vermenin belli bir zamanı olmayıp, farz olduğu andan itibaren verilmesi gerekir. Bunun için belli bir ayı veya Ramazanı beklemeye gerek yoktur. Zekatı vermekle yükümlü olanların, yükümlü oldukları andan itibaren en kısa zamanda zekatlarını vermeleri uygun olur. Nitekim Kur'an'da, 1608; 1571; 1606; 1601; 1602; 1608; 1575; 1605; 1606; 1605; 1575; 1585; 1586; 1602; 1606; 1575; 1603; 1605; 1605; 1606; 1602; 1576; 1604; 1571; 1606; 1610; 1571; 1578; 1610; 1571; 1581; 1583; 1603; 1605; 1575; 1604; 1605; 1608; 1578; 1601; 1610; 1602; 1608; 1604; 1585; 1576; 1604; 1608; 1604; 1575; 1571; 1582; 1585; 1578; 1606; 1610; 1573; 1604; 1609; 1571; 1580; 1604; 1602; 1585; 1610; 1576; 1601; 1571; 1589; 1583; 1602; 1608; 1571; 1603; 1606; 1605; 1606; 1575; 1604; 1589; 1575; 1604; 1581; 1610; 1606; "Herhangi birinize gelip de, 'Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!' demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda harcayın" buyrulmaktadır (Münafık 63/10). Ayrıca ibadetlerin hemen yerine getirilmesi, İslam'da genel bir prensip ve tavsiye edilen bir husustur. Zekatı vermekle yükümlü olanlar, Allah yolunda, 1601; 1575; 1587; 1578; 1576; 1602; 1608; 1575; 1575; 1604; 1582; 1610; 1585; 1575; 1578; "hayırlı işlerde yarışınız" buyurmaktadır (Bakara 2/148). Zekatın, kişinin kendinin beğenmediği veya eskiyip atılacak hale gelen eşyadan olmaması; kendisinin beğendiği, hoşlandığı şeylerden olması gerekir. Nitekim Kur'an'da, 1610; 1575; 1571; 1610; 1607; 1575; 1575; 1604; 1584; 1610; 1606; 1570; 1605; 1606; 1608; 1575; 1571; 1606; 1601; 1602; 1608; 1575; 1605; 1606; 1591; 1610; 1576; 1575; 1578; 1605; 1575; 1603; 1587; 1576; 1578; 1605; 1608; 1605; 1605; 1575; 1571; 1582; 1585; 1580; 1606; 1575; 1604; 1603; 1605; 1605; 1606; 1575; 1604; 1575; 1585; 1590; 1608; 1604; 1575; 1578; 1610; 1605; 1605; 1608; 1575; 1575; 1604; 1582; 1576; 1610; 1579; 1605; 1606; 1607; 1578; 1606; 1601; 1602; 1608; 1606; 1608; 1604; 1587; 1578; 1605; 1576; 1570; 1582; 1584; 1610; 1607; 1575; 1604; 1575; 1571; 1606; 1578; 1594; 1605; 1590; 1608; 1575; 1601; 1610; 1607; 1608; 1575; 1593; 1604; 1605; 1608; 1575; 1571; 1606; 1575; 1604; 1604; 1607; 1594; 1606; 1610; 1581; 1605; 1610; 1583;

“Ey İman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için
çıkarıldıklarımızdan Allâh yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı
olmayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki, Allâh zengindir,
övülmeğe layık olandır” (Bakara, 2/267). لن
تنالوا
البرحتي
تنفقوا مما
تحبون... “Sevdiğiniz şeylerden Allâh yolunda
harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz” buyurulmaktadır (Al-i İmran 3/92).
Peygamber efendimiz (sav)’in evinde bir koyun kesilmişti. Koyunun etinden ihtiyaç
sahiplerine dağıtıldıktan sonra peygamberimiz geriye ne kadar kaldığını sordu. Aişe annemiz de
yalnız bir kürek kemiği kaldığını söyleyince, peygamberimiz: Desene bir kürek
kemiği hariç hepsi bizim oldu. Tirmizi sıfatul kiyame 33 Bir hadisi Şerifte Abdullah İbni
Abbas Peygamberimizin ramazan ayındaki cömertliğini şöyle ifade ediyor:
Resûillullah sallallahu aleyhi ve sellem insanların en cömerti idi. Onun en cömert
olduğu anlar da ramazanda Cebrâil'in, kendisi ile bulunduğu zamanlardı. Cebrâil
aleyhisselâm, ramazanın her gecesinde Hz. Peygamber ile buluşur, (karşılıklı) Kur'an
okurlardı. Bundan dolayı Resûillullah sallallahu aleyhi ve sellem Cebrâil ile
buluştuğunda, esmek için engel tanımayan bereketli rüzgârdan daha
cömert davranırdı. Buhârî, Bedü'l-vahy 5, 6, Savm 7 Peygamberimiz (sav)
başka bir hadisinde de:”Yarım hurmayla bile olsa kendinizi cehennem ateşinden
koruyunuz” buyurarak veren el olmanın önemine işaret etmiştir. Buhari Zekat 10
Zekât, birinci derecede yoksullara verilir. Zekât vermekle yükümlü
olan kimsenin, bu yoksulu arayıp bulmak görevidir. Yoksul deyince akla dilenci gelir. Halbuki
her dilenen yoksul değildir. Gerçek yoksul, ihtiyaç içinde kıvrandığı halde
dilenmekten ve başkalarına yüz suyu dökmekten utanan iffetli kimsedir. Allah
Teâlâ buyuruyor:
لِلْفُقَرَا
69; الَّذِينَ
أُحصِرُواْ
فِي سَبِيلِ
اللّهِ لاَ
يَسْتَطِيعُ
08;نَ ضَرْبًا
فِي الأَرْضِ
يَحْسَبُهُم
15; الْجَاهِلُ
أَغْنِيَاء
مِنَ
التَّعَفُّف
16; تَعْرِفُهُم
بِسِيمَاهُم
18; لاَ
يَسْأَلُونَ
النَّاسَ
إِلْحَافًا
وَمَا
تُنفِقُواْ

[illegible]

İhtiyaç sahiplerinin ıstırabı giderilir veya hafifletilebilir. Kur’ân’da çeşitli âyetlerde mü’minlerin Allah yolunda infak ettiklerinden ve O’nun emrettiği yerlere sarf ettiklerinden söz edilir: “Onlar gabya inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan Allah yolunda infak ederler (harcarlar).” Bakara, 2/3. “Mü’minler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah’n âyetleri okunduğunda imanlarını artıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir. Onlar namazlarını dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden (Allah yolunda) harcayan (infak eden) kimselerdir.” Enfâl, 8/2-3 Mallarını gece gündüz infak edenler ise şöyle anlatılır: “Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açıktan infak edenler (hayra sarf edenler) var ya, onların mükâfatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler.” Bakara, 2/274

Görüldüğü gibi infakın zamanı yoktur. Ne zaman ihtiyaç ortaya çıkarılsa, hemen harekete geçilir ve zaman kaybetmeden muhtaçlara gece gündüz, gizli ve açıktan kol kanat gerilir. Çünkü ihtiyaçlar, beklenmedik bir zamanda ortaya çıkabilir ya da sürekli himmete muhtaç olan kimselerin varlığı söz konusudur. Öteden beri zekâtların, gönüllü harcamaların, sadaka ve yardımların daha ziyade Ramazan ayına odaklaştığı ve yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bunun sebebi, bu ayda yapılan ibadet ve taâtlara daha fazla sevap verilecek olmasıdır. Mü’minlerin bu ayda daha cömert olması, hayrî hizmetlerde bir yarış içerisinde olmaları, infak etmekte coşkulu davranmaları Resül-i Ekrem’n Ramazan ayında gösterdiği sahavetten ileri geldiği söylenebilir. Zira mü’minlerin, varlık ve yokluklarına bakmaksızın güçlerine göre evveli rahmet, ortası bağışlanma ve sonu cehennemden azat olarak nitelendirilen Ramazan ayından derin haz alma gayreti içerisinde olmaları tabiidir ve hakkıdır. Bilal GÜNDÜZ Vaiz [\[1\]](#) Müzzemmil 20 [\[2\]](#) Buhârî, İman, 1. I, 8; Müslim, İman, 19-22. I, 45.